

діяльність : Закон України від 03 березня 2022 року № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12> (дата звернення: 04.09.2025).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2314-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 04.09.2025).

4. Про внесення змін до статті 111-1 Кримінального кодексу України щодо розширення переліку кримінальних правопорушень за здійснення колабораційної діяльності : законопроект реєстр. № 7223 від 28 березня 2022 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/39302> (дата звернення: 04.09.2025).

5. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 року № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 04.09.2025).

6. Про порядок денний тринадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання : постанова Верховної Ради України від 11 лютого 2025 року № 4229-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4229-IX#Text> (дата звернення: 04.09.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-2>

ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ІНФОРМАЦІЙНА СФЕРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО ЯК ЧИННИКИ УДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Арістова І. В.

*докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри адміністративного та інформаційного права,
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

В умовах правового режиму воєнного стану в Україні реалізація державної політики щодо досягнення Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) [1] набуває особливого значення, оскільки орієнтує суспільство не лише на забезпечення ефективного протидіювання, але й на формування міцного підґрунтя для післявоєнного відновлення країни. Представники наукової юридичної спільноти, усвідомлюючи важливість формування юридичного механізму досягнення ЦСР, проводять свої дослідження, використовуючи правові інструменти різних галузей права. Наприклад, у роботі [2]

акцентується увага на комплексному використанні знань різних наук, у тому числі знань юридичної науки та комп'ютерних наук, що значною мірою зумовлюється процесами динамічної цифрової трансформації. Водночас, особлива роль належить комплексній галузі «інформаційне право», норми якої мають регулювати суспільні відносини, пов'язані з обігом інформації, поширенням новітніх інформаційних технологій, які, у свою чергу, є невід'ємними складовими інформаційної сфери.

Варто зазначити, що у авторських дослідженнях (починаючи з 2000 року) інформаційна сфера України завжди розглядалася як системоутворюючий чинник різноманітних сфер суспільства, а відповідні напрацювання у галузі інформаційного права (наприклад, [3]) дозволили розробити концепцію інформаційних правовідносин у так званій «інтегративній інформаційній сфері», впроваджуючи та розвиваючи інформаційну концепцію права. Актуальність подальшого розвитку досліджень у зазначеному напрямі підтверджується необхідністю дотримання принципів сталого розвитку; усвідомленням ролі інформації як нелімітованого ресурсу, значення взаємодії інформаційного права з іншими галузями права та трансформуючого значення цифрових технологій у суспільному житті (передусім штучного інтелекту, Інтернет речей, блокчейну, системи великих даних).

У межах цієї публікації вважалося за можливе навести окремі положення статті [4], які засвідчують авторську позицію щодо необхідності переосмислення традиційних підходів до забезпечення сталого розвитку, яка враховує та певним чином узагальнює підходи інших науковців та матеріали Національного інституту стратегічних досліджень [5]. Одним із вихідних положень авторського підходу постає те, що не лише інформація, але й розвиток цифрових технологій сприяли розгляду інформаційної сфери ключовим чинником у досягненні ЦСР в Україні, що цілком узгоджується із документами Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства у 2023 р. Логічним продовженням цього положення є доцільність використання правових засобів інформаційного права для створення сприятливого середовища для сталого економічного, соціального та екологічного прогресу, що цілком відповідає підходу ООН щодо основних складових системи сталого розвитку.

Проведені дослідження дозволили переконатися, що, як складові інформаційної сфери, цифрові технології дозволяють: покращити доступ до знань і послуг, зменшити цифрову нерівність (ЦСР № 2); удосконалити публічне управління у різних сферах (ЦСР № 16); відстежувати стан ґрунтів і рослин, мінімізуючи використання хімічних рослин та сприяючи екологічній безпеці (ЦСР № 12); розвивати «розумні міста», в яких цифрові технології оптимізують енергоспоживання, сприяють використанню відновлених джерел енергії тощо (ЦСР 11); реалізовувати

Стратегію цифрового розвитку інновацій України до 2030 року (ЦСР 9); реформувати наукові парки за допомогою впровадження проєкту «Science City», сприяючи покращенню співпраці між наукою, бізнесом та державою, а також залучення міжнародних партнерів (ЦСР 17) та ін.

Встановлено, що досягненню ЦСР сприяє розвиток юридичних джерел права (у тому числі, інформаційного права), що забезпечується під час правотворчої діяльності відповідних органів публічної влади. Результатами нормотворчої діяльності за останній час постають, наприклад, наступні нормативно-правові акти: закони України [6,7]; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1351-р. щодо Стратегії цифрового розвитку інновацій України до 2030 року [8]; різноманітні накази Міністерства цифрової трансформації України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, які є ключовими інституціями, що формують та реалізують політику цифрового розвитку. Аналіз зазначених юридичних джерел права дозволив дійти висновку, що вони містять не лише норми інформаційного права, але й норми інших галузей права (передусім адміністративного права), що вказує на реальне врахування потреби взаємодії норм різних галузей права, зокрема під час формування комплексних правовідносин (інформаційні правовідносини можуть мати як основний, так і забезпечувальний характер [3]).

Встановлено, що розвиток джерел інформаційного права України (як і інформаційна сфера) пов'язаний із процесами європейської інтеграції та цифрової трансформації. Наприклад, у січні 2025 року законодавчі ініціативи були спрямовані на розширення повноважень регуляторного органу (НКЕК) для управління інфраструктурою зв'язку, забезпечення сумісності мереж і співпраці українських операторів із європейськими. Це сприяє ЦСР 9, забезпечуючи стабільний доступ до зв'язку для громадян і бізнесу.

Усвідомлено, що в Україні відбувається становлення сучасної теорії праворозуміння – цифровий позитивізм, виходячи із положень якої перспективними неформальними джерелами інформаційного права постають AI право, цифрові коди, цифрові протоколи, смарт-контракти. Наголошено на необхідності зваженого впровадження цифрових джерел права задля вирішення актуальних завдань в умовах воєнного стану в Україні, передусім захисту даних, кібербезпеки, які є невід'ємними частинами сталого розвитку.

Література

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019> (дата звернення: 02.10.2025).
2. Арістова І. В. Національний механізм реалізації цілей сталого розвитку в умовах інформаційного суспільства в Україні: роль юридичного механізму та його складових. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку* : монографія. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Р. 1–31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-1>.
3. Арістова І. В. Теоретико-правові засади інформаційних правовідносин. *Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері та основи інформаційної деліктології* : колективна монографія. Київ : КВУЦ, 2019. С. 36–62. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/monografiya_ok_0.pdf
4. Арістова І. В. Роль інформаційної сфери та науки «інформаційне право» у досягненні цілей сталого розвитку в умовах цифрової трансформації в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 4. Ч. 2. С. 92–96. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.2.14>.
5. Цифрова трансформація економіки України у воєнний час. *Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень*. 2025. URL: <https://tinyurl.com/2b5e7594> (дата звернення 02.10.2025).
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння забезпеченню сталого функціонування електронних комунікаційних мереж та надання електронних комунікаційних послуг, а також заборони демонтажу електронних комунікаційних мереж в умовах надзвичайного та воєнного стану : Закон України від 17.12.2024 № 4150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4150-20> (дата звернення: 02.10.2025).
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства Європейського Союзу з питань електронних комунікацій : Закон України від 15.04.2025 № 4345-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4345-20> (дата звернення: 02.10.2025).
8. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1351-2024-%D1%80> (дата звернення: 02.10.2025).